

72190227-0	28/02/2020	הארץ - כותרת	עמוד 10	1/2	20.79x36.69
עד - ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה בהבינתחומי הרצלי - 84260					

תמונה ששווה מאה טילים

בדיעבד, אומרים בצה"ל, אולי עדיף היה לוותר על איסוף גופת פעיל הג'יהאד בדחפור • במערכת הביטחון משוכנעים: חמאס רוצה רגיעה, אך למערכה צבאית סיכויים גדולים יותר • ומימוש חזון כוכבי תלוי בתקציבים שעדיין לא קיימים

עמוס הראל

במבט לאחור, מודים בצה"ל, הפעולה שבה נאספה גופת פעיל הג'יהאד האיסלאמי שנהרג בתק"רית בגבול הרצועה בתחילת השבוע יכולה היתה להתנהל בצורה אחרת. שר הביטחון, נפתלי בנט, המתגאה בחידוש אגירת הגופות, דחה בועם את הביקורת לנוכח המראות שתועדו בתקרית והודיע שנמאס לו מהצביעות של השמאלנים. אבל התגובות בצבא נשמעות קצת שונות. אילו ידענו שהדברים יסתבכו כך, אומרים שם, אולי היינו מוותרים הפעם על המאמץ. "זה באמת נראה רע. לפעמים דברים יוצאים על העוקם". השינוי במדיניות נולד בעיקר מאילוף פוליטי של בנט. כשנכנס לתפקידו בנובמבר האחרון, הביע שר הביטחון החדש תמיכה בהמתקנות לצת צה"ל לנקוט הקלות כלכליות מרחיבות ברצועה. עמדה זו גררה עליה האשמות מימין שהפקיר את שגופותיהם מוחזקות בידי חמאס. המענה של בנט לטענות כלל, לצד הודעה על מהלכים תקיפים נוספים, גם הנחיה לצבא לשוב ולאסוף גופות פלסטינים שנהרגו בתקריות אש בקרבת הגדה.

מידת התועלת הטמונה בכך שנויה במחלוקת, בלשון המעטה. חמאס לא ביטא עד היום דאגה מיוחדת לגופות אנשיו המוחזקות בישראל, חלקן עוד מאז מבצע צוק איתן ב-2014. נדמה שהסיכויים שלכו של יחיא סיני וואר יתרכך דווקא לנוכח גורלו העגום של פעיל ג'יהאד אלמוני נמוכים אפילו יותר.

אבל הנחיה היא הנחיה. לכן, לאחר שצה"ל פגע ביום ראשון בבוקר בחולייה שבאה להניח מטען ניחלה ליד גדר המערכת והותיר רה את גופת אחד מאנשיה מאחור, נשלח דחפור צבאי לאסוף את הגופה, אולי בתקווה קלושה שתסייע במיקוח עם חמאס בעתיד. או החלו הדברים להסתבך, כפי הדחת פור התקשתה לחפור באדמה הקשה כדי לתפוס את הגופה, וכינתיים התגודדו תושבים עזתיים בניסיון למנוע את פעולתו.

תחת לחץ התקרית המתפתחת משך נהג הדחפור את הגוף לבדה. כך התקבל המראה המקאברי שבו מיטלטלת גופת איש הג'יהאד כבובת סמרטוטים – באופן שלא ממש מתיישב עם ערך הכבוד לחללי האויב שעליו מחנך הצבא את לוחמיו (גם אם לא תמיד הדבר מיושם בפועל).

התקרית עדיין מתחזקת כפיקוד הדרום. בצה"ל הדגישו כי הסיכון שנגלח היה סביר: הדחפור הממוגן נכנס רק לעומק של כ-90 מטרים בשטח הפלסטיני ואיש לא העלה על דעתו לשוב לוח אלונקאים למשימה. ובכל זאת, הסרטון שצולם מהצד העזתי הלהיט את הרשתות החברתיות. בישראל הוא שימש מיד מצע לזיכוח התורן בין ימין לשמאל שבו, כך נדמה, נשחקות עם השנים כל מוסכמות היסוד בדבר מותר ואסור בלחימה. פרשת אלואר אוריה היא הדוגמה הבולטת לכך.

ברצועה, ההשלכות היו כבדות יותר. בצה"ל מעריכים בדיעבד שפרסום הצילומים הוא שגרם לתגובה החריפה יותר. סית של הג'יהאד האיסלאמי – קרוב למאה רקטות שנורו לדרום הארץ בתוך יומיים. ההחלטה הישראלית להרחיב את גבולות התגובה לסוריה, שם הופצץ בראשון כלילה מתקן צבאי של הג'יהאד, העצימה והאריכה את הפגזת הנגד הפלסטינית עד יום שני בערב. מכאן והלאה התגלגלו הדברים בנוהל המוכר הושגה הסכמה על הפסקת אש בתיווך מצרי, שעליה כרגיל הודיעו רק הפלסטינים. תושבי עוטף עזה התבשרו שסבב ההסלמה הסתיים רק כשפיקוד העורף הודיע על חזרה לשגרה ביום שלישי.

בצבא סבורים כי הג'יהאד ניצל את התקריות הכתורות לכניסתו, שיתקיימו ביום שני הקרוב. נוצרה בכך הזדמנות למשוך לישראל בשרוול בלי שתשתולל בתגובה. נדמה שהחישוב שעשה הג'יהאד השתלם לו. בסכב האלימות בן היומיים נהרג רק אחד מאנשיו, זה שגופתו נאספה בידי הדחפור. כשבנט התגאה בהרג שמונה מחבלים הוא ציטרף כנראה לחישוב את תוצאות ההפצצה בסוריה. לאורך הסכב חמאס הקפיד לא להתערב, ממש

כמו בסכב הקודם, מבצע "חגורה שחורה" בנובמבר הארגון לא פעל כדי לרסן את הג'יהאד, אך גם לא נטל חלק בירי בעצמו. איפה זה משאיר אותנו? קרובים יותר להסלמה רבת מאשר להסדרה. המסרים שהעבירה ישראל לחמאס, דרך המתווכים השרניים, תבעו ממנו לנקוט ריסון נחרץ נגד הג'יהאד מרגע שפסקה האש. אתמול כבר החזרו ההקלות האחרונות, שעליהן החליטה ישראל, להיקף מלא. בצה"ל מזהים תוצאות ראשונות למדיניות ההקפדה. ברבע האחרון של 2019 אירע שיפור כלכלי קטן במצב הרצועה. תגבור אספקת החשמל הוביל להגדלת הייצור ולירידה קלה באבטלה. נרשמה גם עלייה ביבוא יוצא של סחורות. אבל המהלך המשמעותי ביותר נוגע לכניסת פועלים לעבודה בישראל – והוא טרם מושג במלואו.

בהמלצת צה"ל, וחרף התנגדות שב"כ, העלה הדרג המדיני את מספר היתרי העבודה ל-7,000. בצבא שואפים אפילו להכפילו. השכר הממוצע של פועל עזתי בישראל גבוה פי ששה משכר יום עבודה מקביל ברצועה. זו תרומה משמעותית לכך, לבלתי שכיחה לסייע במאמץ להשגת יציבות יחסית ברצועה.

רגיעה או הסלמה

אבל האם הדרג המדיני והפיקוד הבכיר לא שבוים בקרנספציה, שלפיה חמאס הוא פרטנר להסדרה ארוכת טווח, כזו שבה הארגון ממשיך להוציא לפועל פיגועים באמצעות פלגים פלסטיניים קטנים יותר? "אני שואל את אנשי על כך פעם ביום", אומר קצין בכיר ל"הארץ". "אנחנו אומרים בודאות: חמאס רוצה רגיעה. זו לא השערה. לפני

עשר שנים הם הניחו מטענים ליד הגדה היום יש להם מנגנון צבאי שלם שתפקידו למנוע מארגונים אחרים להגיע לגדה הם לא קורצים לג'יהאד כדי שיפעל. חמאס לא ויתר על רעיון ההתנגדות לישראל, אבל יש לו עכשיו שיקולים אחרים".

קצין בכיר: "אף מלחמה לא נראית טוב, אבל זו שתהיה בעזה תיראה רע יותר"

אחרי מבצע "חגורה שחורה", שנפתח בהתנקשות בחיי בכיר הג'יהאד האיסלאמי, בהאבו אל-עטא, סברו בצבא כי מורטו יקל על חמאס להגיע להסדרה עקיף עם ישראל אשר יבטיח רגיעה ארוכה. זה לא קרה. במבט לאחור, מייחסים שם את המשך האלימות לשני אירועים מרכזיים: המשבר בין חמאס למצרים (שפרץ כשאיסמעיל הנייה הפר הבטחה לקהיר ויצא לאיראן להשתתף בהלוויית הגנרל קאסם סולימאני) ופרסום "עסקת המאה" של ממשל טראמפ, שדחתה את חמאס לנקוט קו נוקשה יותר מאמצי ההסדרה התחדשו השבוע, אבל נראה כרגע שסיכוייהם אינם מזהירים.

"אנחנו חייבים להתייחס למערכה הצבאית כתרחיש שסיכוייה להתמשכך סכירים, אבל לא לרוץ

אליה כפתרון ראשון", אומר הקצין הבכיר. "המערכה הזו תיראה מאוד לא יפה. אין דרך אחרת. אף מלחמה לא נראית טוב, אבל זו תיראה רע יותר. אני מכיר היטב את התוכניות המבצעיות: אין כמעט ברצועה מטרות בשטחים פתוחים. כל המטרות הצבאיות נמצאות בלב בניינים רכי קומות, או מתחת לאדמה. יחס האכזריות בין חמושים לכי אורחים לא מעורבים יהיה מאוד לא סימפתי. וגם אנחנו נשלם מחיה יותר מזה: רגע אחרי המלחמה, נצטרך להתחיל לעסוק בשיקום הכלכלי של הרצועה. הפעם לא נוכל לחכות ארבע שנים – ולא בטוח שהעולם יתגייס לסייע לכך. מי שמוכר לך פתרונות קסם בעזה לא יודע על מה הוא מדבר".

דברים דומים למדי אמר השבוע הרמטכ"ל לשעבר, גדי איזנקוט, במרכז הבינתחומי הרצליה. איזנקוט דיבר בכנס לרגל צאתו של ספר, "המתריע", המתבסס על שיחות בין האלוף במילואים עמוס גלעד לעיתונאי שמעון שיפרי. "אני מכיע את דעתי המקצועית, שאין תרופות פלא", אמר. "מי שחושב שבטרור אפשר

להילחם בסיסמאות או רק בכוח טועה טעות מרה. צריך להיות מאבק משולב, שמופעל בו כוח צבאי ומודיעיני מתחכם ובנחישות יחד עם מוטיבים ומרכיבים אורחיים כלכליים שיפרידו בין טרור לאוכלוסייה וייצרו גם תקווה. המחשבה שכל שלהם יהיה רע יותר לנו יהיה טוב יותר היא מחשבה מופרכת, שתנציח את המציאות הכאוטית להרבה מאוד שנים קדימה".

צה"ל עסוק עתה יותר בהשמדה מהירה של יכולת האויב ופחות בהשתלטות על שטח

המראיין, ירון דקל, שאל את הרמטכ"ל לשעבר מה חשב על הצהרת ראש הממשלה, בנימין נתניהו, שלפיה ישראל מכינה הפתעה לחמאס. "אני מכין את הצורך הפוליטי-מנהיגותי לתת תשובות לאורחים, להגיד שיש דברים שנעשים", אמר איזנקוט. "אבל אני חושב שככלל רצוי יהיה לשמור על מדיניות עמית-מות. גם כשהדמיון של מפקד או

מנהיג כזה או אחר נפגע, צריך לראות את טובת העניין ולהאמין שאתה עושה את הדבר הנכון לביטחון ישראל ולא להתרגש יותר מדי מכותרת כזו או אחרת".

טייסת כוכבי

ביום שלישי, כשבדרום פסק שיגור הרקטות, התאמנה חטיבת גולני ברמת הגולן, כמסגרת מה שמכונה תרחיש צפוני. צוות הקרב החטיבתי נערך לבלום התקפת פתע מדומה של חיובאללה ואלו לצאת למתקפה נגדית, על מערך אויב שפרס סביב כפר לכנוני בצד השני של הגבול (כפועל, אחת העיירות הדרויות בגולן).

זה תרחיש שהצבא מתאמן לקראתו כבר שנים, אבל מעניין לראות את השינויים המוכנסים בו, במסגרת המגמות שמוכיל הרמטכ"ל אביב כוכבי. צה"ל מודע יותר לצורך להיערך למתקפת קומנדו של כוחות "רדואן", יחידות העילית של חיובאללה שחזרו ממלחמת האזרחים הסורית ושבנו להתבסס בדרום לכנון.

המשך בעמוד 22

16.76x32.37	2/2	עמוד 22	הארץ - כותרת	28/02/2020	72190228-1
עד - ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה בהבינתחומי הרצלי - 84260					

תמונה ששווה מאה טילים

לראש אגף חדש לנושאי אסטרטגיה ואיראן; תת־אלוף תומר בר יתמנה לתפקיד ראש האגף לבניין הכוח.

בחירת השם החדש לאגף הראשון גרמה לכמה גבות להתרומם. הצורך במיקוד האסטרטגיה נגד איראן ברור, אבל ממתני נוקים בים בשמה של מדינת אויב בשמו של אגף? פיקוד הצפון לא היה מעולם פיקוד סוריה, גם בשנים שבהן המלחמה בגולן עמדה בראש סדר יומו. סימן שאלה נוסף נוגע לקידום הסדרתי של בכירים בחיל האוויר. אין עוררין על היותו של החיל חממה איכותית, שמוטב שהצבא כולו יינהגה מתוצריה. פחות מובן שיכוצו של טייס לראש שות אגף, שבראש ובראשונה יצטרך לעסוק בהחלטות כמו חידוש צי המשאיות של צה"ל.

המטכ"ל החדש שכוכבי הולך ומגבש יישען, ביתר שאת, על קציני צנחנים (חטיבת האם של הרמטכ"ל), יחידות מיוחדות וחיל האוויר. זה מעלה שאלה אם הדבר לא יחזק את הנטייה הטבעית של הפיקוד הבכיר להתמקד בפעולות המערכה בין המלחמות, המב"מ. ברור שפעולות חשאיות נגד האיראנים ושליחיהם, הרחק מן הגבול, מחייבות ניהוג צמוד וזהיר של הרמטכ"ל. אבל זהו גם אזור הנוחות שלו. במשולש של המודיעין, היחידות המיוחדות וחיל האוויר, נמצאים המערכים המיומנים ביותר של צה"ל. אך כוכבי יודע שמשם לא יבוא מבחנו האמיתי. כל בוקר שבו הצבא לא קם כשהוא ממוקד בהכנות לאתגר הקשה ביותר – מלחמת לבנון השלישית, אם תפרוץ – עלול להתברר בעתיד כיום מבוזבז.

עמוס הראל

המשך מעמוד 10

הצבא גם עסוק יותר במאמץ להשמיד באופן אפקטיבי ומהיר יכולת של האויב (מה שכוכבי מתאר כ"קטלניות") ופחות בהשתלטות על שטח. והוא מטמיע, בקצב מזוהר, טכנולוגיות חדשות ביחידות הלוחמות, באופן שאמור לשדרג הן את הפעלת האש בדרג הגדודי והחטיבתי והן את יכולת הפיקוד והשליטה של המפקדים בכוחות המשנה שלהם.

כל הכיוונים הללו משורטטים בפירוט בתוכנית הרב־שנתית של כוכבי, "תנופה", שכעת ממתינה לבחירות ולהרכבתה (אם אפשר) של ממשלה חדשה, בתקווה להזניקה קדימה. הרמטכ"ל, במהלך שיווקי מתוכנן, הציג את התר"ש לנשיא המדינה, לסגלי הפיקוד הבכירים של צה"ל ולתקשורת. הוא גם הצליח לשכנע כי ביכולתו להתחיל ביישום התוכנית, על סמך כספי הסיוע האמריקאי והסעות תקציביות פנימיות שיבצע צה"ל. אבל למימוש המלא של חזון כוכבי עדיין דרושות תוספות ענק לתקציב הביטחון, תוספות שמשרד האוצר מתעקש שהן אינן בנמצא. ולמרות הודעות התמיכה הנלהבות (מצד שר הביטחון) והמסויגות משהו (מצד ראש הממשלה), עדיין לא התקיים בקבינט שום דיון ממשי על תוכנית צה"ל. דיון כזה יחכה עד לאחר הבחירות, אם בכלל.

בינתיים, מיישם הרמטכ"ל עוד שינויים מבניים, הכלולים בתוכנית. בשבועיים האחרונים הכריז על סדרת צעדים ומינויים, ובראשם פיצול אגף התכנון לשניים ומינוי שני אלופים חדשים שניהם יבואו מחיל האוויר ונחשבים מועמדים עתידיים לפיקוד על החיל: תת־אלוף טל קלמן יתמנה

